

شناسایی کارکردهای سیاسی دیپلماسی عمومی و قدرت نرم در ورزش و گردشگری ایران

محبوبه عابدی^{۱*}، مرتضی دوستی^۲

۱- دانش‌آموخته پسادکترای مدیریت ورزشی دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

۲- دانشیار گروه تربیت بدنی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

(دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۱۲ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۵/۲۱)

چکیده

امروزه ورزش بخش مهمی از ابزار دیپلماتیک کشورهاست. ورزش به‌عنوان ابزاری مطلوب، ظرفیت شکل دادن به ترجیحات دیگران از طریق قدرت نرم را دارد. بنابراین پژوهشگر بر آن شد که به شناسایی کارکردهای سیاسی دیپلماسی عمومی و قدرت نرم در ورزش و گردشگری ایران بپردازد. پژوهش حاضر در چارچوب رویکرد کیفی انجام شد و داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته جمع‌آوری شدند. جامعه آماری پژوهش افراد متخصص در زمینه سیاسی، ورزشی و گردشگری شامل پنج نفر از اعضای هیئت علمی ورزشی، پنج نفر از اعضای هیئت علمی گردشگری، هفت نفر از اعضای هیئت علمی علوم سیاسی، پنج نفر دارای سابقه کار اجرایی در سازمان گردشگری و میراث فرهنگی و ورزشکار با سابقه حضور در مسابقات بین‌المللی بودند. روش جمع‌آوری داده‌ها به‌صورت مطالعه پژوهش‌های پیشین و مصاحبه عمیق و باز بود. برای سنجش پایایی پژوهش، از توافق درون‌موضوعی استفاده شد. میانگین میزان توافق درون‌موضوعی برابر با ۸۹ درصد گزارش شد. براساس یافته‌های حاصل از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته، مهم‌ترین کارکردهای سیاسی دیپلماسی عمومی و قدرت نرم در ورزش و گردشگری ایران شش مؤلفه شامل منش سیاسی، سیاست خارجی، سیاست داخلی، آگاهی سیاسی، مبارزه با انزوا، اطلاعات و ارتباطات بودند. باتوجه به نتایج حاصل از پژوهش پیشنهاد می‌شود از مزیت ورزش که زبان مشترک بین ملت‌هاست در جهت افزایش ارتباطات بین‌المللی و آگاهی سیاسی از سفرای ورزشی استفاده شود، زیرا از مزیت‌های مذاکرات ورزشکاران، مربیان در رویدادهای ورزشی نسبت به سیاستمداران رسمی، دیپلماسی و برقراری ارتباطها به‌صورت خودجوش بوده که با محدودیت کم‌تری روبه‌رو خواهد بود.

واژه‌های کلیدی: دیپلماسی عمومی، قدرت نرم، رویدادهای ورزشی، گردشگری، راهبرد.

مقدمه

کشورها از دیرباز از سیاست خارجی برای تحقق منافع ملی خود استفاده کرده‌اند که در بیشتر موارد ابزار سیاست خارجی، دیپلماسی بوده است (درخشه و همکاران، ۱۳۹۶). دیپلماسی مهم‌ترین شاخص سیاست خارجی کشورهاست که در طول تاریخ با پیدایش دولت‌ها، تحولات گسترده‌ای در شکل، محتوا و ساختار آن به‌وجود آمده است. با ظهور و گسترش رسانه‌ها و شکسته شدن مرزهای جغرافیایی، تحول مفهومی شگرفی در شکل و معنای دیپلماسی پدیدار شده است (باقری و همکاران، ۱۳۹۵). دیپلماسی عمومی تعبیری است که به‌دلیل جهانی شدن وضعیت قدرت و به‌دنبال پررنگ‌تر شدن نقش سازمان‌های غیردولتی، انجمن‌های ملی حقوق بشر، انجمن‌های دانشگاهی، گروه‌های تجاری و مذهبی، پس از ظهور این اصطلاح در سال ۱۸۵۱ م در روزنامه‌تایمز صورت گرفت. کارشناسان مسائل بین‌المللی دنیای امروز بر این عقیده‌اند که امروز تمامی کشورها به‌ناچار با قدرت نرم و به‌کارگیری روش‌هایی که ذهنیت‌ها و نگرش‌ها را تغییر می‌دهد، مواجه‌اند (ماری و پیگمان، ۲۰۱۴). دیپلماسی عمومی بهره‌گیری دولت از فرصت‌ها برای پیشبرد اهداف دیپلماتیک است و گردشگری (با بیش از ۱.۴ میلیارد گردشگر در سال ۲۰۱۴) مؤثرترین پدیده‌ای است که می‌تواند به‌عنوان یک فرصت، نقش بسیار مهمی در توسعه دیپلماسی عمومی ایفا کند. صنعت گردشگری در همه ابعاد به سیاست‌های دولت وابسته است و در توسعه سیاسی، ایجاد و گسترش صلح و نیز رشد و توسعه اقتصادی نقش بسیار مهمی بر عهده دارد (رضایی، ۱۳۹۳).

جایگاه ورزش در دیپلماسی عمومی در سال‌های اخیر توجه زیادی را به خود جلب کرده است (شریعتی و گودرزی، ۱۳۹۶) که دلایل متفاوتی برای ارتباط دیپلماسی و روابط بین‌الملل با ورزش وجود دارد که یکی از آن‌ها این است که ورزش می‌تواند صدای ملت را رساتر به گوش سایر سیاستمداران برساند و نقش مکمل برای سیاستمداران یک دولت داشته باشند (شریعتی فیض‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۸). یکی دیگر از انگیزه‌های دولت برای حمایت از ورزش و به‌نوعی دخالت و راهبری آن در این موضوع این است که موفقیت هر کشور در عرصه بین‌المللی، اعتبار و حیثیت ایجاد می‌کند. به همین دلیل است که بسیاری از کشورها در میدان‌های ورزشی، سرمایه‌گذاری‌های زیادی می‌کنند (هولی‌هان، ۱۳۸۵، ص ۳۸).

گردشگری هم محصول جهانی شدن است و هم نیرویی برای جهانی شدن (تیموسی^۲ و همکاران، ۲۰۲۱). گردشگری یکی از پردرآمدترین منابع مالی برای هر کشوری محسوب می‌شود.

1. Murray & Pigman
2. Timothy

کشورهایی که به لحاظ تاریخی، فرهنگی و تمدنی ریشه عمیقی دارند. صنعت گردشگری در آنجا بسیار رونق دارد. کشور ایران نیز در صنعت گردشگری از این نظر مستثنی نیست. ایران با منطقه آسیای مرکزی دارای پیشینه بسیار عمیق و مهم فرهنگی است و این می تواند به عنوان یکی از مسائل مهم در رونق صنعت گردشگری محسوب می شود (دهشیری و فقیهی، ۱۳۹۸). اما بنابر دلایل مختلف توفیق چندانی در زمینه بهره برداری از این مزیت را نداشته است که یکی از دلایل پرداختن به پژوهش حاضر است.

مفهوم دیپلماسی اولین بار در مصر باستان، یونان و چین مطرح شد (بجولا و کورنپروست^۱، ۲۰۱۳). کشورها، شهرها و جوامع برای دستیابی به اهداف اجتماعی، سیاسی و مالی و بهبود چهره کشور از ورزش برای دیپلماسی عمومی و برندسازی استفاده کرده اند. قرار گرفتن در عرصه بین المللی، تمرکز بر فرهنگ و ارزش های صلح آمیز در ورزش، کشور را به ابزاری مفید برای استفاده از قدرت نرم برای دستیابی به اهداف بین المللی و بهبود دیپلماسی عمومی خود تبدیل می کند. از ارتباط بین ورزش، قدرت نرم و دیپلماسی عمومی جهت بهبود تصاویر کشورها برای دستیابی به اهداف سیاست خارجی می توان بهره برد (دابینسکی^۲، ۲۰۱۹). در همین راستا در پژوهشی تهنیدی (۱۴۰۰) در مورد تأثیر ورزش به عنوان بستری برای دیپلماسی بیان داشت که متداول ترین اهداف استراتژیک عبارتند از: الف) ارائه دلیل و مکان غیررسمی برای دیدار و آغاز گفتگو برای رهبران بین المللی؛ ب) ارائه بینش در مورد کشور میزبان و آموزش دیگران در مورد آن؛ ج) از بین بردن اختلافات فرهنگی و زبانی بین ملت ها و جستجوی نقاط مشترک از طریق ورزش؛ د) ایجاد بستری برای توافق نامه های جدید تجاری یا قانون گذاری؛ ه) ایجاد آگاهی برای روابط بین الملل از طریق سفیران ورزشی؛ و) ایجاد میراث برای کشور میزبان، بهبود وجهه آن در جهان؛ ز) استفاده از ورزش برای تأمین مشروعیت یک کشور جدید. برخی از پژوهش ها اشاره دارند که می توان از قدرت نرم برای توسعه رویداد بزرگ ورزشی از طریق یک نوع ایدئال از بسته قدرت نرم دولت استفاده کرد. چنین بسته ای شامل پنج بُعد به هم پیوسته است: فرهنگ، جهانگردی، برندسازی، دیپلماسی و تجارت (گریس^۳ و همکاران، ۲۰۱۹).

گردشگری ورزش شامل همه اعمال فعال و غیرفعال است که در ورزش ها انجام می شود و یا مشارکت در اعمال غیررسمی یا سازمان یافته غیرانتفاعی است و مستلزم این است که شرکت کنندگان از محل سکونت خود خارج شوند. نتایج پژوهش نشان داد که برخی فعالیت های

---

1. Bjola & Kornprobst
2. Dubinsky
3. Gris

گردشگری ورزشی در سیمالونگون وجود داشته است، اما متأسفانه هنوز توسعه نیافته‌اند. همچنین روستای تیگارس از آنجا که دارای دریاچهٔ توبا، تپه‌ها، مزارع و جنگل‌ها است، می‌تواند رویدادهای گردشگری ورزشی را ترغیب کند (دامانیک^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). قرارگرفتن ایران در خاورمیانه به‌عنوان منطقه‌ای که غریب به ۶۰ درصد نفت جهان را تأمین می‌کند در کنار ایدئولوژی ملی - مذهبی ما در مبارزه با امپریالیسم جهانی، همواره سیاست خارجی ایران را به‌چالش کشیده است. رشد عوامل غیردولتی در فضای روابط بین‌الملل و معرفی سفیران هنری، علمی و ورزشی در این صحنه باعث شده تا تصمیم‌گیران سیاسی تلاش‌کنند با استفاده از توان ورزشی ایران (برای نمونه بر سکوی هفدهم قرارگرفتن بازی‌های المپیک لندن ۲۰۱۲) به‌عنوان مسیری پرفایده و کم‌هزینه قدرت نرم این کشور را در جهان افزایش دهند (شریعتی فیض‌آبادی، ۱۳۹۸، ص ۱۲۶).

در زمینهٔ دیپلماسی عمومی و قدرت نرم، دیپلماسی ورزشی، دیپلماسی گردشگری هریک به‌صورت مجزا پژوهش‌هایی صورت گرفته است که به برخی از آن‌ها در ادامه اشاره خواهیم داشت. پژوهش‌های داخلی توسط عبدی و همکاران (۱۴۰۰) این نتیجه رسیده‌اند که اصلی‌ترین برآمد مورد انتظار اجرای ابتکارات دیپلماسی ورزشی، ایجاد صلح از طریق کاهش یا رفع تنش بین دولت‌ها و ملت‌های متخاصم و توسعهٔ صلح بین دولت‌ها و ملت‌های دوست است. شریعتی‌فیض‌آبادی و منظمی (۱۴۰۰) در پژوهش خود بیان کرده‌اند که جنگ بدون شلیک، تعبیری از دیپلماسی عمومی در جهان امروز است، ورزش به‌دلیل جذابیت و اثرگذاری جهان‌شمول خود نقشی پررنگ در تقویت دیپلماسی عمومی کشورها دارد. بخشی چناری و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان نقش دیپلماسی ورزشی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی به این نتیجه دست یافتند که معرفی فرهنگ غنی و متمدن ایران، معرفی جاذبه‌های گردشگری کشور و در ادامهٔ آن جذب جهانگردان و ایجاد زمینهٔ بهتر برای گفت‌وگو بین اقوام و ملل مختلف، مواجه شدن با مقاومت کم‌تر در جوامع و کشورهای مقصد در مذاکرات سیاسی، احتمال کاهش درگیری نظامی میان کشورها و کاهش اهمیت مسائل نظامی، عاری بودن دیپلماسی ورزشی از لحن خصمانه در کنار جذابیت بیشتر این نوع دیپلماسی نسبت به سایر دیپلماسی‌ها از مهم‌ترین نقش‌های دیپلماسی ورزشی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه نخبگان بود. همچنین در پژوهش دوستی و همکاران (۱۳۹۸) نیز هفت مؤلفهٔ جریان سیاسی، مبادلهٔ فرهنگی، صلح، وحدت ملی، توسعهٔ اقتصادی، دگرگونی، ارتباطات و جریان‌های مذهبی به‌عنوان مؤلفه‌های عملکردی دیپلماسی ورزشی شناسایی شد. شریعتی فیض‌آبادی (۱۳۹۸) در پژوهشی بیان کرد که کشورهای توسعه‌یافته مانند ایالات متحده، ژاپن و استرالیا در کنار کشورهای دارای اقتصاد نوظهور (بریک)

1. Damanik

مانند روسیه و چین با ارائه برنامه‌های جامع و در قالب استفاده از ورزشکاران، مربیان و داوران و حتی شرکت‌های ورزشی به دنبال اهداف کلان سیاسی خود در بستر ورزش هستند، حال آن‌که تصمیم‌گیران سیاسی ایران به ورزش به‌عنوان پدیده‌ای تفریحی نگریده‌اند. همچنین در پژوهش به‌جای درک از ظرفیت ورزش ایران در عرصه بین‌الملل بسنده کرده‌اند. همچنین در پژوهش دیگری بیان شد که ورزش می‌تواند نقش سازنده‌ای را در روابط بین‌المللی به‌خصوص در صلح بازی کند، اما در برخی از موارد برای از بین بردن موقعیت‌های صلح‌آمیز و تحریک دشمنی نیز استفاده شده است (التیامی‌نیا و محمدی عزیزآبادی، ۱۳۹۵). همچنین صباغیان (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان دیپلماسی ورزشی بیان کرده است که اکنون نقش ورزش و فعالیت‌های ورزشی از یک فعالیت بدنی یا نوعی تفریح و سرگرمی فراتر رفته و کارکردهای مختلف بهداشتی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، زیست‌محیطی و مهم‌تر از آن سیاسی و بین‌المللی پیدا کرده است. امروزه ورزش به‌طور گسترده در سراسر جهان رواج یافته و اسناد بین‌المللی جدید نیز به‌نوعی به ورزش توجه کرده‌اند. در دیپلماسی عمومی کشورها به جایگاه ورزش، تیم‌های ورزشی و ورزشکاران در رساندن پیام یک ملت به سایر ملت‌ها توجه ویژه‌ای دارند. بین‌المللی شدن بسیاری از ورزش‌ها موجب شده تا کشورها به رقابت ورزشی بین‌المللی، میدان برای پیش‌برد منافع ملی و تحقق اهداف سیاسی و بین‌المللی خود توجه کنند. رضایی (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان تحلیل جایگاه دیپلماسی عمومی در گردشگری ایران بیان کرد که صنعت گردشگری در همه ابعاد به سیاست‌های دولت وابسته است و در توسعه سیاسی، ایجاد و گسترش صلح و نیز رشد و توسعه اقتصادی نقش بسیار مهمی برعهده دارد. در ایران نیز گردشگری با وجود توانایی‌های بالقوه فراوان، علی‌رغم این‌که بنا به دلایل مختلف توفیق چندانی در زمینه بهره‌برداری از این مزیت را نداشته است می‌تواند مورد توجه دستگاه دیپلماسی کشور قرار گیرد. برای رونق صنعت گردشگری و به تبع آن توسعه دیپلماسی عمومی دو دسته اقدامات در سطوح داخلی و خارجی پیشنهاد شده که مهم‌ترین آن‌ها توجه ویژه به دیپلماسی گردشگری به‌عنوان دیپلماسی مثبت و انسان‌گراست. همچنین پژوهش‌های خارجی توسط وانگ و منگ لوویس^۱ (۲۰۲۲) بیان کردند ورزش الکترونیکی^۲ به‌عنوان منابعی برای تعامل، اطلاع‌رسانی و ایجاد تصویری مطلوب از چین در میان مردم و کشورهای خارجی استفاده می‌شود. نتایج صریح و ضمنی حاصل از دیپلماسی ورزش‌های الکترونیکی منابعی را برای این قدرت نرم فراهم می‌کند. واسیک^۳ (۲۰۲۲) در پژوهشی بیان کرد

-
1. Wong & Meng-Lewis
  2. Esports
  3. Wasike

که نظام روابط بین‌الملل کنونی کاملاً پویاست و بسیاری از دولت‌های ایالتی را مجبور می‌کند به ورزش روی آورند. کارآمدترین ابزار قدرت نرم ورزش به‌عنوان عنصر جدایی‌ناپذیر هویت ملی بیشتر برای کشوری تلقی می‌شود که در سطح بین‌المللی در ورزش شهرت خوبی دارد. ارزش‌های دیپلماسی ورزشی شامل رقابت، کار تیمی و بازی جوانمردانه است. ورزش به‌عنوان یک ابزار دیپلماتیک همیشه با رویدادهای بزرگ ورزشی، ورزش‌های نخبه و ورزشکاران حرفه‌ای همراه بوده است. دیپلماسی ورزش همگانی به‌عنوان ابزاری برای انسجام ملی دانستند و پیشنهاد کردند به دولت‌های یک ملت منسجم که از این ابزار ورزش همگانی در تحقق جهانی صلح‌آمیز و منسجم استفاده کنند. گریکس^۱ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی بیان کردند که المپیک ۲۰۲۰ توکیو به‌دنبال تقویت موقعیت خود در منطقه است، کشور خود را در سطح بین‌المللی به نمایش می‌گذارد و از این رویداد برای تغییر نگرش و طرز فکر در داخل کشور استفاده می‌کند. کره جنوبی نیز از استراتژی قدرت نرم عمدتاً تحت رهبری دولت را دنبال می‌کند و به این ترتیب، بیشتر تمرکز بر شکل دادن به تصویر کشور در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی و هویت ملی است، به جای تلاش صریح برای استفاده از «سیاست جذب» برای متقاعد کردن دیگران برای بازی. با این حال، به نظر می‌رسد که «سیاست جذب» زمانی کار می‌کند که منبع قدرت نرم ارگانیک باشد، برای مثال، با بخش فرهنگی تأثیرگذار فزاینده، از جمله کی‌پاپ، فیلم و فیلم‌های تلویزیونی بین‌المللی و موفقیت بازی‌های المپیک پیونگ چانگ باعث گرم شدن گسترده روابط بین کره شد، البته فقط در کوتاه‌مدت. اگر بازی‌ها برگزار نمی‌شد، دیپلماسی مثبت (ورزشی) ناشی از این رویداد بین کره‌ها ایجاد نمی‌شد و اجلاس سران ایالات متحده و کره شمالی هرگز اتفاق نمی‌افتاد. به همین دلیل، بسیار محتمل است که کره جنوبی به‌دنبال حق میزبانی برای تحقق کسب‌وکارهای کوچک و متوسط^۲ داخلی به‌جای طلبی‌های منطقه‌ای و بین‌المللی خود ادامه دهد. همچنین جانسون^۳ (۲۰۲۰) در پژوهش خود بیان کرد که ورزش تکواندو بین دو کشور کره شمالی و کره جنوبی برای رسیدن به اهداف دیپلماتیک و پایان دادن به چندین دهه اختلاف بین دو کشور می‌تواند مورد استفاده قرار بگیرد. پامنت^۴ (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان مسائل ویژه در دیپلماسی ورزشی بیان کرد که دیپلماسی ورزشی، طی چند سال گذشته، به یک حوزه تحقیقاتی پر جنب‌وجوش برای محققان تبدیل شده است. دیپلماسی برای سؤالات مربوط به شناخت و حکومت حائز اهمیت است که نمایندگان کشورها را قادر می‌سازد تا برای رقابت باهم جمع

1. Grix
2. SME
3. Johnson
4. Pamment

شوند. سازمان‌هایی مانند کمیته بین‌المللی المپیک و اتحادیه بین‌المللی فوتبال، سازمان ملل متحد را تشکیل می‌دهند. هزینه میزبانی مسابقات بزرگ ورزشی معمولاً بیش از ۱۵ میلیارد دلار است و پیش‌بینی می‌شود جام جهانی ۲۰۲۲ فیفا در قطر از ۲۰۰ میلیارد دلار فراتر رود. در نتیجه، دیپلماسی ورزشی به‌عنوان ابزاری برای برنامه‌های مقدماتی مرتبط با پتانسیل بازاریابی فوق‌العاده، علاقه را بیدار می‌کند. دولت‌ها رویدادهای بزرگ ورزشی را فرصتی برای قرار دادن کشور و شهرهای خود در آگاهی جهانی می‌دانند. سؤالات مربوط به قدرت نرم، دیپلماسی عمومی و تصویر ملی به‌طور طبیعی با سؤالاتی در مورد برندسازی مکان، گردشگری و توسعه مقصد درهم می‌آمیزند. پتانسیل ورزش تا آنجا که می‌تواند، فرصت و مزایایی را برای کشورهایی که بازی را انتخاب می‌کنند، فراهم می‌کند. ورزش پتانسیل بالایی برای ایجاد معنا دارد و دولت‌ها می‌خواهند از منابع قدرت نرم خود نهایت استفاده را ببرند. برای مثال، ورزش‌های فوق ستاره‌ای می‌تواند فراتر از مرزهای ملی، فرهنگی و نژادی باشند. یوینها و مارافا^۱ (۲۰۱۸) هنگام تعیین علاقه به یک رویداد ورزشی، هیجان و ایمنی بیشتر مورد توجه پاسخ‌دهندگان هردو قلمرو (هنگ کنگ و سائو پائولو) است. از آنجا که گردشگری رویدادهای ورزشی به‌طور خودکار شکوفا نمی‌شود و پس از حضور یک رویداد بزرگ پایدار می‌ماند، به دولت‌های شهر توصیه می‌شود نسبت به ترجیحات بازار خاص واکنش نشان دهند. لوگو (۲۰۱۸) در پژوهش خود در رابطه با ورزش و روابط بین‌الملل، به این نتیجه رسیده است که دولت‌ها باید در سیاست‌های خارجی خود ورزش را در اولویت قرار دهند و تمرکز خود را برای مشارکت و یا کسب میزبانی رویدادهای ورزشی بین‌المللی برای ارتقای اهداف دیپلماتیک خود قرار دهند. جونیوس و رودریگس^۲ (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان جهانگردی ورزشی، دیپلماسی و قدرت نرم بیان می‌کنند که ورزش و گردشگری ابزاری به اصطلاح «قدرت نرم» در نظر گرفته می‌شوند، درحالی‌که دولت نقش رهبری و حمایتی را بازی می‌کند. کشور چین نه‌تنها برای توسعه صنعت ورزشی خود بلکه در ایجاد روابط دیپلماتیک و تجاری تلاش می‌کند. تبادل دانش، نزدیک شدن کشور چین به سایر کشورها، همچنین تقویت اقتصاد آن، نقش اصلی در ژئوپلیتیک بین‌المللی دارد.

امروزه حرکت به‌سوی جنبه‌های کم‌تر نظامی در کنار جهانی شدن و تشدید وابستگی متقابل میان کشورها، باعث شده است تا کشورها در تعیین اولویت‌ها و ابزارهای سیاست روابط خارجی خود به ورزش به‌عنوان ابزار قدرت نرم و زبان مشترک جهانی توجه ویژه کنند. همین موضوع سبب شده است که ورزش و رویدادهای ورزشی اثرات انکارناپذیری در حوزه روابط بین‌الملل و

1. Uvinha & Marafa
2. JUNIOR & Rodrigues

امور سیاسی ایفا کنند که طبق گفته پیگمان و روف^۱ (۲۰۱۴) ورزش ابزاری کم‌خطر، کم‌هزینه و پرمحتوا برای فعالیت‌های دیپلماتیک کشورهاست. همچنین اکثر پژوهشگران معتقدند، ورزش به‌عنوان ابزاری برای سیاست‌مداران مطرح است تا به‌وسیله آن بتواند اهداف خود را محقق بخشد (شریعتی فیض‌آبادی، ۱۳۹۸، ص ۱۲۸).

باتوجه به آنچه پیش‌تر ذکر شد یکی از دلایل ضرورت پژوهش حاضر این است که بسیاری از مقصدهای گردشگری در زمینه جذب گردشگر ورزشی و برگزاری رویدادهای ورزشی در کشور ایران هنوز ناشناخته است. درواقع علی‌رغم برخورداری از ظرفیت‌های فراوان، کشور ایران سهم پایینی در کسب میزبانی رویدادهای ورزشی و جذب گردشگر ورزشی دارد. همچنین دلیل دیگر ضرورت پژوهش حاضر این است که اقدام عملی مناسبی جهت توسعه روابط بین‌الملل و تلاش برای جهانی کردن رویدادهای ورزشی ایران در بُعد همگانی و قهرمانی در جهت توسعه گردشگری انجام نپذیرفته است. باتوجه به بررسی‌های صورت‌گرفته توسط پژوهشگر، پژوهش‌های انجام‌شده یا صرفاً درمورد دیپلماسی عمومی و قدرت نرم بوده است که در زمینه ورزشی نیست یا درمورد دیپلماسی ورزشی و روابط بین‌الملل بوده است که اشاره‌ای به گردشگری ندارد. با توجه به آنچه ذکر شد بنابراین پژوهشگر بر آن شد که بررسی و شناسایی کارکردهای سیاسی دیپلماسی عمومی و قدرت نرم در ورزش و گردشگری ایران بپردازد و با توجه به نتایج حاصل، پیشنهادات و راهکارهایی در جهت تقویت روابط بین‌الملل در حوزه ورزش و گردشگری ارائه دهد.

روش‌شناسی تحقیق

روش‌شناسی پژوهش حاضر از نوع کیفی بود که از نظریه داده‌بنیاد گلیسر و استراوس استفاده شد. جامعه آماری به‌صورت هدفمند از میان اعضای با سابقه تخصص علمی یا عملی در حوزه سیاست، ورزش و گردشگری انتخاب شدند. نمونه آماری شامل پنج نفر از اعضای هیئت علمی ورزشی، پنج نفر از اعضای هیئت علمی گردشگری، هفت نفر از اعضای هیئت علمی علوم سیاسی، پنج نفر که دارای سابقه کار اجرایی در سازمان گردشگری و میراث فرهنگی و ورزشکار با سابقه حضور در مسابقات بین‌المللی بودند که در مصاحبه کیفی شرکت کردند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش هدفمند بود و تا مرحله اشباع نظری مفاهیم ادامه یافت. درمجموع مصاحبه با ۲۲ نفر انجام شد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش مصاحبه‌های کیفی نیمه‌ساختاریافته (باز و انعطاف‌پذیر) بود. در این روش پژوهش، آزمایش و اعتبارسنجی هیچ فرضیه‌ای از قبل مشخص نمی‌شود و پژوهشگران درواقع مسئولیت و نقش تفسیر داده‌ها مبتنی بر تکرارپذیری مقوله‌ای و

1. Pigman & Rofe

بسامد بیشتر مقولات و تفسیر دیده‌ها، شنیده‌ها و خوانده‌ها را برعهده دارند. روایی در پژوهش کیفی، بیشتر بر صحت داده‌ها (روایی درونی) تأکید دارد تا معنایی که در مطالعات کمی به کار می‌رود. اگر مصاحبه‌شوندگان یافته‌های پژوهش را تأیید کردند؛ یعنی به روایی پژوهش می‌توان اطمینان بیشتری کرد. گفتنی است، پس از اجرای هر مصاحبه، کدگذاری مفاهیم تا آن مرحله انجام می‌شد و جهت جلوگیری از جهت‌گیری و سوءبرداشت، مجدد مورد تأیید قرار می‌گرفت. جهت بررسی پایایی پژوهش کیفی که وابسته به تکرارپذیری یافته‌های پژوهش است و در اجرای مطالعات کیفی، پژوهشگر به تفسیر موضوع مطالعه‌شده می‌پردازد، به ارائه مفهوم سنتی پایایی نیاز نیست. در پژوهش حاضر برای محاسبه پایایی از روش توافق درون موضوعی دو کدگذار (ارزیاب)، استفاده شد. در هر کدام از مصاحبه‌ها، کدهایی که در نظر دو نفر مشابه بودند با عنوان «توافق» و کدهای غیرمشابه با عنوان «عدم توافق» مشخص می‌شوند (دانایی فرد و امامی، ۱۳۸۶). در پژوهش حاضر تعداد سه مصاحبه را کدگذاری شده و درصد توافق درون موضوعی که به‌عنوان شاخص پایایی تحلیل به کار می‌رود. نتایج حاصل از این کدگذاری‌ها در جدول ۱ نشان داد که تعداد کل کدهای ثبت‌شده توسط هر دو نفر، برابر با ۶۵، تعداد کل توافقات بین این کدها ۲۹ و تعداد کل عدم توافقات بین این کدها ۱۱ است. پایایی بین دو کدگذار با استفاده از فرمول ذکرشده ۸۹ درصد است که از ۶۰ درصد بالاتر بوده است. بنابراین قابلیت اعتماد کدگذاری‌ها مورد تأیید قرار گرفت.

جدول ۱. میزان درصد پایایی از طریق روش کدگذاری مجدد

ردیف	عنوان مصاحبه	تعداد کل داده‌ها	تعداد توافقات	تعداد عدم توافقات	پایایی باز آزمون
۱	سوم	۲۷	۱۲	۴	٪۸۸
۲	هفتم	۱۳	۶	۲	٪۹۲
۳	دوازدهم	۲۵	۱۱	۵	٪۸۸
	کل	۶۵	۲۹	۱۱	۸۹٪

یافته‌ها و نتایج تحقیق

جدول ۲. اطلاعات جمعیت‌شناختی نمونه پژوهش

متغیر	ویژگی جمعیت‌شناختی	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	مرد	۱۷	۷۷/۳
	زن	۵	۲۲/۷
تحصیلات	کارشناسی ارشد	۵	۲۲/۷
	دکتری	۱۷	۷۷/۳

۲۲/۷	۵	دکتری گردشگری ورزشی	تخصص
۲۲/۷	۵	دکتری مدیریت ورزشی	
۳۱/۸	۷	دکتری علوم سیاسی	
۱۳/۶	۳	ورزشکار با سابقه حضور	
۹/۱	۲	مسابقات بین‌المللی	
		کار اجرایی در سازمان گردشگری	

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که بیشتر آزمودنی‌های پژوهش مرد ۷۷/۳ درصد و دارای تحصیلات دکتری ۷۷/۳ درصد و داری تخصص دکتری علوم سیاسی ۳۱/۸ درصد بودند.

جدول ۳. نمونه‌ای از کدگذاری باز، محوری و انتخابی

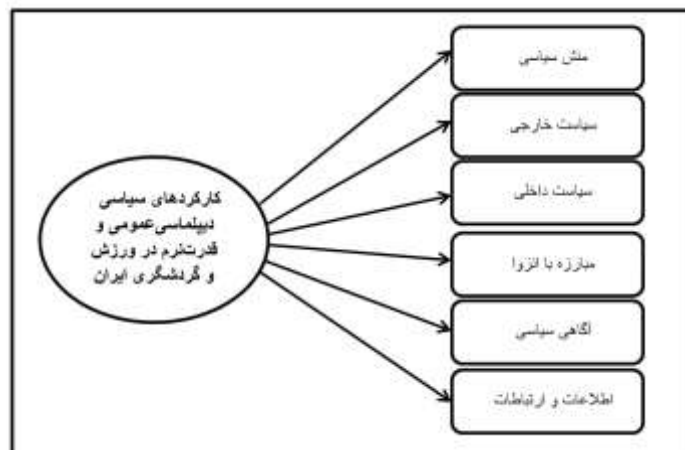
کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری اولیه	مفاهیم و برجسته‌سازی و مقوله‌ها
کارکردهای سیاسی دیپلماسی عمومی و قدرت نرم	منش سیاسی	ورزش پیونددهنده هنر مذاکرات و ارتباطات داخلی و خارجی	ورزش پیونددهنده هنر مذاکرات و ارتباطات داخلی و خارجی کشورها ورزش بستری مناسب برای برگزاری جلسات هم‌اندیشی بین وزارت خانه‌های مرتبط ورزش ارتقادهنده مناسبات ژئوپلیتیکی کشورها و آینده‌نگری سیاسی رویدادهای ورزشی مسبب حضور در میادین بین‌المللی و جبران‌کننده خلأ حضور برخی سیاسیون و تشویق اعتدال و میانه‌روی رویدادهای ورزشی محیطی برای شناساندن کشور و ابزاری برای کسب ارزش‌های سیاسی ورزش آماده‌کننده افکار عمومی برای رخدادهای جدید سیاسی ورزش تسهیل‌کننده ایجاد نظم و دموکراسی نظام کشورها رویدادهای ورزشی کاهنده تضادهای ایدئولوژیک و تنش‌های سیاسی کشورها و ایجاد ائتلاف ورزش تقویت‌کننده عقلانیت و ادب سیاسی دولت‌ها
	سیاست خارجی	دیپلماسی عمومی تقویت‌کننده تصویر مثبت از کشور	دیپلماسی عمومی تقویت‌کننده تصویر مثبت از کشور تقویت دیپلماسی عمومی بستری برای میزبانی رویداد ورزشی و توسعه گردشگری ورزش تقویت‌کننده ارتباطات بین‌المللی کشورها ورزش مسبب ارتقای منزلت بین‌المللی ورزش ابزاری در جهت ترویج قدرت ورزش باعث حضور در میادین بین‌المللی و مبارزه با انزوای سیاسی

ورزش عاملی در ارتقای تصویر و منزلت بین‌المللی	
ورزش متوازن‌کننده بین منابع	
تدوین برنامه همکاری بین وزارت ورزش و جوانان و وزارت امور خارجه	
تدوین برنامه راهبردی در ارتقای دیپلماسی عمومی از طریق ورزش	
ورزش مسبب توسعه و نوسازی دولت‌ها	سیاست داخلی
ورزش مسبب هم‌بستگی و حفظ غرور ملی	
ورزش مسبب برندسازی ملی	
ورزش باعث معرفی شدن و مقبولیت سیاسی	
ورزش نمایانگر استقلال ملی	
ورزش بستری برای کسب اعتبار در افکار عمومی	
ورزش کاهنده فشارهای سیاسی کشورها روی کشوری خاص	مبارزه با اختلاف و
میزبانی رویدادهای ورزشی بین‌المللی موجب تقویت خودباوری نخبگان سیاسی و ارتقای جایگاه سیاسی کشور	انزوا
درآمد حاصل از میزبانی رویدادهای ورزشی سبب توسعه زیرساخت‌ها و رونق کشور در جذب گردشگری خارجی	
حضور در میادین ورزشی مسبب مقابله با انزوای سیاسی و تبلیغ ایدئولوژی سیاسی	
حضور در میادین ورزشی مسبب مقابله با اختلافات قومی	
ورزش مسبب مقابله با اختلافات مذهبی	
ورزش کاهنده خشونت جهانی	
ورزش بستری مناسب برای هماهنگی بین سیاست‌های کشور و سیاست‌های عمومی	
رویدادهای ورزشی راهی برای از بین بردن موانع توسعه آگاهی سیاسی کشورها	
رویدادهای ورزشی سبب پدیدار شدن موضوعاتی با ماهیت فراملی	
ارتقای شفافیت در تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌ها	
آگاهی عمومی مردم و مشارکت در تصمیم‌گیری	
ایجاد صداقت عمومی دولت‌ها	
افزایش آگاهی سیاسی مردم در تجزیه و تحلیل تحولات بین‌المللی	
ورزش مسبب حضور در کنفرانس‌های بین‌المللی	اطلاعات و ارتباطات
ورزش افزایش‌دهنده ارتباطات بین‌المللی	
ورزش مسبب حضور در نشست‌های تخصصی ورزشی	
توسعه و پیشرفت سیستم‌های اطلاع‌رسانی	
تعامل سازمان‌های ورزشی و رسانه‌ها	

بهبود و توسعه سیستم‌های ارتباطی مجازی در راستای معرفی ورزش ملی
انتشار اطلاعات ورزشی به زبان‌های مختلف

پس از مطالعه و بررسی مبانی نظری، داده‌های خام به‌صورت استقرایی از مصاحبه با نخبگان و متخصصان به‌دست آمد و به‌صورت هم‌زمان با اجرای مصاحبه‌ها، از آنجا که فرایند پژوهش کیفی ماهیتی غیرخطی دارد، فرایند کدگذاری‌ها بارها و بارها تکرار شد که براساس نظریه داده‌بنیاد طبق مدل گلیسر و استراوس به‌صورت کدگذاری باز، محوری، انتخابی تجزیه و تحلیل شد. براساس رویه‌های مطرح‌شده در بخش روش پژوهش و همچنین نمونه کدگذاری ارائه‌شده در جدول ۳ آمده است. همچنین الگوی مفهومی کارکردهای سیاسی دیپلماسی عمومی و قدرت نرم در ورزش و گردشگری ایران در شکل ۱ ارائه شده است.

شکل ۱. الگوی کارکردهای سیاسی دیپلماسی عمومی و قدرت نرم در ورزش و گردشگری ایران

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه جامعه جهانی با ورزش پیوند جدایی‌ناپذیر دارد و موفقیت در رویدادهای ورزشی با اعتبار جهانی همراه است. گردشگری نیز یکی از مهم‌ترین صنایع درآمدزا در رشد اقتصادی کشور است. تأثیرات اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و ... گردشگری ورزشی بر جامعه میزبان انکارناپذیر است. از این‌رو ورزش و گردشگری به‌عنوان یکی از شاخص‌هایی است که در توسعه قدرت نرم و دیپلماسی عمومی مورد توجه بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه قرار گرفته است. دیپلمات‌های

کشورها برای تحقق منافع ملی گردهم می‌آیند و ورزشکاران نیز برای تقویت همین منافع به میداین ورزشی می‌آیند. بنابراین پژوهشگر بر آن شد تا به شناسایی کارکردهای سیاسی دیپلماسی عمومی و قدرت نرم در ورزش و گردشگری ایران بپردازد. در این قسمت، براساس یافته‌های حاصل از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته، مهم‌ترین کارکردهای سیاسی دیپلماسی عمومی و قدرت نرم در ورزش و گردشگری ایران، شش مؤلفه شامل منش سیاسی، سیاست خارجی، سیاست داخلی، آگاهی سیاسی، مبارزه با انزوا، اطلاعات و ارتباطات شناسایی شدند. در ادامه هر یک از زیرمؤلفه‌های راهبرد به تفصیل مورد بحث و بررسی و مقایسه با سایر پژوهش‌ها قرار گرفت.

-از جمله کارکردهای سیاسی مرتبط با منش سیاسی شامل ورزش پیونددهنده هنر مذاکرات و ارتباطات داخلی و خارجی کشورها، ورزش بستری مناسب برای برگزاری جلسات هم‌اندیشی بین وزارت خانه‌های مرتبط، ورزش ارتقادهنده مناسبات ژئوپلیتیکی کشورها و آینده‌نگری سیاسی، رویدادهای ورزشی مسبب حضور در میداین بین‌المللی و جبران‌کننده خلأ حضور برخی سیاسیون و تشویق اعتدال و میانه‌روی، رویدادهای ورزشی محیطی برای شناساندن کشور و ابزاری برای کسب ارزش‌های سیاسی، ورزش آماده‌کننده افکار عمومی برای رخدادهای جدید سیاسی، ورزش تسهیل‌کننده ایجاد نظم و دموکراسی نظام کشورها، رویدادهای ورزشی کاهنده تضادهای ایدئولوژیک و تنش‌های سیاسی کشورها و ایجاد ائتلاف، ورزش تقویت‌کننده عقلانیت و ادب سیاسی دولت‌هاست. نتایج پژوهش حاضر با پژوهش عبدی و همکاران (۱۴۰۰) که بیان کردند اصلی‌ترین برآمد مورد انتظار اجرای ابتکارات دیپلماسی ورزشی، ایجاد صلح از طریق کاهش یا رفع تنش بین دولت‌ها یا ملت‌های متخاصم و توسعه صلح بین دولت‌ها و ملت‌های دوست است، همخوانی دارد. همچنین پژوهش حاضر با پژوهش دوستی و همکاران (۱۳۹۸) که بیان کردند مؤلفه جریان سیاسی از مؤلفه عملکردی دیپلماسی ورزشی است، همسوست.

-از جمله کارکردهای سیاسی مرتبط با سیاست خارجی شامل دیپلماسی عمومی تقویت‌کننده تصویر مثبت از کشور، تقویت دیپلماسی عمومی بستری برای میزبانی رویداد ورزشی و توسعه گردشگری، ورزش تقویت‌کننده ارتباطات بین‌المللی کشورها، ورزش مسبب ارتقای منزلت بین‌المللی، ورزش ابزاری در جهت ترویج قدرت، ورزش باعث حضور در میداین بین‌المللی و مبارزه با انزوای سیاسی، ورزش عاملی در ارتقای تصویر و منزلت بین‌المللی، ورزش متوازن‌کننده بین منابع، تدوین برنامه همکاری بین وزارت ورزش و جوانان و وزارت امور خارجه، تدوین برنامه راهبردی در ارتقای دیپلماسی عمومی از طریق ورزش است. نتایج پژوهش حاضر با پژوهش پامنت (۲۰۱۹) که دیپلماسی ورزش را مؤثر در توسعه مقصد گردشگری، برندسازی و استفاده مسئولان از ورزش به‌عنوان قدرت نرم در توسعه روابط بین‌الملل همسوست. همچنین با پژوهش

عبدی و همکان (۱۳۹۹) که بیان کردند «رویدادهای ورزشی»، «سرمایه‌های انسانی ورزشی» و «محصولات ورزشی»، «بازیکنان ورزشی»، «ورزش زنان»، «میزبانی یا شرکت در رویدادهای منطقه‌ای، بین‌المللی، قاره‌ای یا جهانی»، «مربیان» و «لیگ‌های معتبر ورزشی» مهم‌ترین منابع دیپلماسی ورزشی به‌عنوان ابزار قدرت نرم هستند. میزبانی مسابقات بین‌المللی ورزشی پرمصرف از جمله المپیک و جام جهانی فیفا ابزار قدرت نرم جذاب برای دستیابی دولت به اهداف دیپلماسی عمومی است، همخوانی دارد. همچنین با پژوهش لوگو (۲۰۱۸) که بیان می‌کند دولت‌ها باید در سیاست‌های خارجی خود ورزش را در اولویت قرار دهند و تمرکز خود را برای مشارکت و یا کسب میزبانی رویدادهای ورزشی بین‌المللی برای ارتقای اهداف دیپلماتیک خود قرار دهند، همسوست. همچنین پژوهش جونیوس و رودریگس (۲۰۱۷) که بیان می‌کنند کشور چین از محبوبیت ورزش فوتبال نه‌تنها برای استفاده از «قدرت نرم» بلکه تقویت پیوندهای دیپلماتیک و قرار دادن زمین در چارچوب آسیا و جهان استفاده کرده است، بلکه به تقویت احساسات هویت ملی مردم می‌پردازد، همسوست. همچنین با نتایج پژوهش بخشی چناری و همکاران (۱۳۹۹) که بیان کردند معرفی فرهنگ غنی و متمدن ایران، معرفی جاذبه‌های گردشگری کشور و در ادامه آن جذب جهانگردان و ایجاد زمینه بهتر برای گفت‌وگو بین اقوام و ملل مختلف، مواجه شدن با مقاومت کم‌تر در جوامع و کشورهای مقصد در مذاکرات سیاسی، احتمال کاهش درگیری نظامی میان کشورها و کاهش اهمیت مسائل نظامی، عاری بودن دیپلماسی ورزشی از لحن خصمانه در کنار جذابیت بیشتر دیپلماسی ورزشی نسبت به سایر دیپلماسی‌ها از مهم‌ترین نقش‌های دیپلماسی ورزشی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه نخبگان بود، همخوانی دارد. همچنین با پژوهش صباغیان (۱۳۹۴) که بیان می‌کند در دیپلماسی عمومی کشورها به جایگاه ورزش، تیم‌های ورزشی و ورزشکاران در رساندن پیام یک ملت به سایر ملتها توجه ویژه‌ای دارند. بین‌المللی شدن بسیاری از ورزش‌ها موجب شده تا کشورها به رقابت ورزشی بین‌المللی، میدان برای پیش‌برد منافع ملی و تحقق اهداف سیاسی و بین‌المللی خود توجه کنند، همسوست. باتوجه به یافته‌های پژوهش نتیجه می‌شود که ورزش به‌عنوان ابزار قدرت نرم مثل میزبانی یا شرکت در رویدادهای ورزشی در پیوند ارتباطات سیاسی کشورها و تقویت هویت ملی و اهداف سیاست داخلی و خارجی نقش دارد.

-از جمله کارکردهای سیاسی مرتبط با سیاست داخلی شامل ورزش مسبب توسعه و نوسازی دولت‌ها، ورزش مسبب همبستگی و حفظ غرور ملی، ورزش مسبب برندسازی ملی، ورزش باعث معرفی شدن و مقبولیت سیاسی، ورزش نمایانگر استقلال ملی، ورزش بستری برای کسب اعتبار در افکار عمومی است.

-ازجمله کارکردهای سیاسی مرتبط با مبارزه با اختلافات و انزوا شامل ورزش کاهنده فشارهای سیاسی کشورها روی کشوری خاص، میزبانی رویدادهای ورزشی بین‌المللی موجب تقویت خودباوری نخبگان سیاسی و ارتقای جایگاه سیاسی کشور، درآمد حاصل از میزبانی رویدادهای ورزشی سبب توسعه زیرساخت‌ها و رونق کشور در جذب گردشگری خارجی، حضور در میادین ورزشی مسبب مقابله با انزوای سیاسی و تبلیغ ایدئولوژی سیاسی، حضور در میادین ورزشی مسبب مقابله با اختلافات قومی، ورزش مسبب مقابله با اختلافات مذهبی، ورزش کاهنده خشونت جهانی، ورزش بستری مناسب برای هماهنگی بین سیاست‌های کشور و سیاست‌های عمومی است. نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش جانسون (۲۰۲۰) که بیان کرد ورزش تکواندو بین دو کشور کره شمالی و کره جنوبی مسبب ایجاد روابط دیپلماتیک و پایان دادن به چندین دهه اختلاف بین دو کشور بود، همسوست. همچنین با پژوهش گریکس^۱ و همکاران (۲۰۲۱) با عنوان درک استفاده کره جنوبی از رویدادهای بزرگ ورزشی برای قدرت نرم داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی که بیان کردند المپیک ۲۰۲۰ توکیو به دنبال تقویت موقعیت خود در منطقه است، کشور خود را در سطح بین‌المللی به نمایش می‌گذارد و از این رویداد برای تغییر نگرش و طرز فکر در داخل کشور استفاده می‌کند. کره جنوبی نیز از استراتژی قدرت نرم عمدتاً تحت رهبری دولت را دنبال می‌کند و به این ترتیب، بیشتر تمرکز بر شکل دادن به تصویر کشور در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی و هویت ملی است، به جای تلاش صریح برای استفاده از «سیاست جذب» برای متقاعد کردن دیگران برای بازی. با این حال، به نظر می‌رسد که «سیاست جذب» زمانی کار می‌کند که منبع قدرت نرم ارگانیک باشد، برای مثال، با بخش فرهنگی تأثیرگذار فزاینده، ازجمله کی‌پاپ، فیلم و فیلم‌های تلویزیونی بین‌المللی و موفقیت بازی‌های المپیک پیونگ چانگ باعث گرم شدن گسترده روابط بین کره شد، البته فقط در کوتاه‌مدت. اگر بازی‌ها برگزار نمی‌شد، دیپلماسی مثبت (ورزشی) ناشی از این رویداد بین کره‌ها ایجاد نمی‌شد و اجلاس سران ایالات متحده و کره شمالی هرگز اتفاق نمی‌افتاد، همسوست. همچنین با نتایج رضایی (۱۳۹۳) که بیان کرد صنعت گردشگری در همه ابعاد به سیاست‌های دولت وابسته است و در توسعه سیاسی، ایجاد و گسترش صلح و نیز رشد و توسعه اقتصادی نقش بسیار مهمی برعهده دارد، همسوست. تأثیراتی که ورزش در تقویت ارتباطات و صلح و دوستی، مبارزه با اختلاف و انزوا و ... داشته باشد در هردو بعد ورزش همگانی و قهرمانی می‌تواند صورت گیرد. بنابراین پیشنهاد می‌شود از گنجاندن سطح پایه ورزش یعنی ورزش همگانی غفلت نشود، چراکه در همین زمینه

1. Grix

گرامولکی^۱ و همکاران (۲۰۲۱) بیان کردند که ورزش همگانی روابط بین مردم را تقویت می‌کند و به توسعه اجتماعی - اقتصادی در بین گروه‌ها کمک می‌کند. همچنین واسیک^۲ (۲۰۲۲) به دولت‌های یک ملت منسجم پیشنهاد کرد که از این ابزار ورزش همگانی در تحقق جهانی صلح‌آمیز و منسجم استفاده کنند.

همچنین نتایج پژوهش حاضر در زمینه کارکردهای سیاسی مرتبط با مبارزه با اختلافات و انزوا با پژوهش التیامی‌نیا و محمدی عزیزآبادی (۱۳۹۵) که بیان کردند ورزش می‌تواند نقش سازنده‌ای را در روابط بین‌المللی به خصوص در صلح بازی کند، اما در برخی از موارد برای از بین بردن موقعیت‌های صلح‌آمیز و تحریک دشمنی نیز استفاده شده است، ناهمسوست. با توجه به این می‌تواند این‌طور برداشت شود که ورزش هم دو جنبه دارد: هم می‌توان از آن در جهت صلح و دوستی و مبارزه با اختلافات استفاده شود و هم خود می‌تواند جرقه‌ای برای نزاع و جنگ و ستیز باشد.

از جمله کارکردهای سیاسی مرتبط با آگاهی سیاسی شامل رویدادهای ورزشی راهی برای از بین بردن موانع توسعه کشورها، رویدادهای ورزشی سبب پدیدار شدن موضوعاتی با ماهیت فراملی، ارتقای شفافیت در تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌ها، آگاهی عمومی مردم و مشارکت در تصمیم‌گیری، ایجاد صداقت عمومی دولت‌ها، افزایش آگاهی سیاسی مردم در تجزیه و تحلیل تحولات بین‌المللی است.

- از جمله کارکردهای سیاسی مرتبط با اطلاعات و ارتباطات شامل ورزش مسبب حضور در کنفرانس‌های بین‌المللی، ورزش افزایش‌دهنده ارتباطات بین‌المللی، ورزش مسبب حضور در نشست‌های تخصصی ورزشی، توسعه و پیشرفت سیستم‌های اطلاع‌رسانی، تعامل سازمان‌های ورزشی و رسانه‌ها، بهبود و توسعه سیستم‌های ارتباطی مجازی در راستای معرفی ورزش ملی، انتشار اطلاعات ورزشی به زبان‌های مختلف است.

باتوجه به یافته‌های پژوهش نتیجه می‌شود که امروزه ورزش به‌عنوان ابزار قدرت نرم مثل میزبانی یا شرکت در رویدادهای ورزشی در پیوند ارتباطات سیاسی کشورها و تقویت هویت ملی و اهداف سیاست داخلی و خارجی نقش دارد. در همین زمینه گویندگان^۳ و همکاران (۲۰۱۵) بیان کردند که دولت‌ها دیگر به ورزش به دید پدیده‌های اضافه نمی‌نگرند و ورزش به نوعی قدرت مطلق تبدیل شده و ورزشکارها به‌نوعی نماینده حکومت‌ها (مانند فدرر، بکام و مسی) هستند.

1. Garamvölgyi
2. Wasike
3. Govindan

درواقع ورزش از سیاست جدا نیست، چراکه حتی در تاریخچه تربیت بدنی بنگریم مثلاً رشته شمشیربازی این که آیا اول جنگ بوده بعد تبدیل به ورزش شده است؟ فوتبال که بعد از جنگ، نظامیان سرهای بریده را شوت می کردند و در هر کشوری جدا از دین و مذهب به نوعی ورزش با سیاست درهم آمیخته است و ما شاهد این موضوع هستیم که امروزه سیاسیون در ورزش وارد می شوند و ورزشکاران هم در سیاست وارد شده اند. همچنین از دیگر موارد مطرح در زمینه ادغام سیاست و ورزش عدم بازی ورزشکاران ایرانی با ورزشکاران اسرائیل است که این مورد نه تنها در ایران بلکه در سایر کشورها نظیر محرومیت تیم های ملی روسی در پی تهاجم این کشور به اوکراین صورت گرفت، می توان مشاهده کرد. بنابراین ورزش صحنه ای برای نشان دادن اعتراضات، خشم و شادی، دوستی ها، دشمنی ها و... است. برای مثال واکنش هنرمندان و ورزشکاران جهان به جنگ ها و بی عدالتی ها نشان از تأثیر ورزش و سلبریتی ها در آگاهی سیاسی دارد. در تأیید همین موضوع محمدی عزیزآبادی (۱۳۹۶) بیان کرده است که ورزش و مسابقات ورزشی به طور گسترده ای وارد زندگی خصوصی و عمومی مردم جهان شده است و بر رفتار افراد، جوامع، دولت ها، رسانه ها تأثیر می گذارد و صرف نظر از ابعاد زیستی، بهداشتی، اقتصادی، اجتماعی، سرگرمی و تفریحی ورزش و مسابقات ورزشی، این پدیده دارای نتایج سیاسی است که روابط دولت ها، گروه های اجتماعی را تحت الشعاع قرار می دهد و با مفاهیمی چون قدرت ملی، رقابت، هم گرایی و صلح، واگرایی، ستیز و منازعه، ناسیونالیسم و ملی گرایی، اتحاد و وحدت ملی و نظایر آن پیوند می خورد و بر نگرش و رفتار دولت ها و ملت ها نسبت به یکدیگر تأثیر می گذارد.

باتوجه به نتایج پژوهش حاضر در زمینه کارکردهای سیاسی ورزش شامل مبارزه با انزوا و اختلافات، اطلاعات و ارتباطات، پیشنهاد می شود از ورزش به عنوان اهرمی در جهت تقویت ارتباط عمومی با جامعه بین الملل و پایان دادن به چندین دهه اختلاف بین دو کشور بهره برد، زیرا ورزش امکان برگزاری جلسات در مکان غیررسمی برای دیدار و آغاز گفتگوهای رهبران بین المللی را فراهم می کند و هم به دلیل محبوبیت ورزش، توجه رسانه ها را نیز به خود جلب می کند که نتیجه آن بازتاب چندین برابری خواهد داشت.

References

- Abdi, K., Talebpour, M., Fullerton, J., Ranjkesh, M. J., & Nooghabi, H. J. (2019). Identifying Sports Diplomacy Resources as Soft Power Tools. *Place Branding and Public Diplomacy*, 1-9. (Persian)
- Bagheri, Y., Shariati Feizabadi, M., & Nazarian, A. (2016). Interpretative structural modeling (ISM) of sport diplomacy components. *Journal of Sport Management*, 8(5), 797-821. doi: 10.22059/jsm.2016.60248(Persian)
- Bakhshi Chenari, A., Zardoshtian, S., & Mohammadi Jame, H. (2020). A comparative study of sports diplomacy practices and experiences in islamic republic of Iran and selected countries. *Communication Management in Sport Media*, 7(3), 69-79. doi: 10.30473/jsm.2019.48699.1349(Persian)
- Bjola, C., & Kornprobst, M. (2013). *Towards Inclusive Diplomacy*. Bjola, Corneliu and Kornprobst, Markus, *Understanding International Diplomacy: Theory, Practice and Ethics*. London: Routledge.
- Damanik, F., Rahayu, T., & Setyawati, H. (2020). The analysis of the potential of sports tourism in simalungun regency. *Journal of Physical Education and Sports*, 8(6), 198-203.
- Danaeifard, H., & Emami, S. (2007). Political functions of qualitative research: A reflection on grounded theory. *Strategic Management Thought*, 1(2), 69-97. doi: 10.30497/smt.2007.104 (Persian)
- Dehshiri, M., & Faghihi, M. (2019). The impact of tourism policy on cultural diplomacy of the islamic republic of Iran in central Asia (1990-2017). *Journal of Tourism Planning and Development*, 8(28), 33-49. doi: 10.22080/jtpd.2019.2267 (Persian)
- Derakhsha, J., & Esmaili Klishmi, A. (2017). Cultural diplomacy and soft power of the islamic republic of Iran in Italy: opportunities, threats, and strategies. *Islamic World Political Research Quarterly*, 7 (2), 53-27. URL: <http://priw.ir/article-1-533-fa.html>. (Persian)
- Dubinsky, Y. (2019). From soft power to sports diplomacy: a theoretical and conceptual discussion. *Place Branding and Public Diplomacy*, 15(3), 156-164
- Eltiyminia, R., & Mohamadi Azizabady, M. (2015). Consequential and catalytic role of sport in creating conditions of peace conditions among the States., 7(22), 149-179. (Persian)
- Govindan, K., Azevedo, S. G., Carvalho, H., & Cruz-Machado, V. (2015). Lean, green and resilient practices influence on supply chain performance: interpretive structural modeling approach. *International Journal of Environmental Science and Technology*, 12(1), 15-34

- Garamvölgyi, B., Bardocz-Bencsik, M., & Dóczi, T. (2022). Mapping the role of grassroots sport in public diplomacy. *Sport in Society*, 25(5), 889-907
- Grix, J., Brannagan, P. M., & Lee, D. (2019). Sports Mega-Events and the Concept of Soft Power. In *Entering the Global Arena* (pp. 23-36). Palgrave Pivot, Singapore.
- Gu, Z., Gao, X., & Ryu, S. (2022). Public diplomacy as a determinant of bilateral tourism between the influencer and influencee countries: evidence from the Asia-Pacific region. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 27(3), 319-330.
- Holly Han, B. (2006). Political intervention in sports, physical education and healthy recreation. Tr. D. Heydari. *Development of Social Science. Education*, 33, (Persian).
- Johnson, J. A. (2020). Transcending taekwondo competition to sustain inter-Korean sports diplomacy. *The International Journal of the History of Sport*, DOI:10.1080/09523367.2020.1826440.
- JÚNIO, E. L., & Rodrigues, C. (2017). The Chinese football development plan: Soft power and national identity. *HOLOS*, 5, 114-124
- Logo, E., D. (2018). *The Role of Sports Diplomacy in Contemporary International Relations: A Case Study of the Olympic Games* (Doctoral dissertation).10-79. University of Ghana,
- Murray, S., & Pigman, G. A. (2014). Mapping the relationship between international sport and diplomacy. *Sport in Society*, 17(9), 1098-1118.
- Pamment, J. (2019). Special issue on sports diplomacy. *Place Branding and Public Diplomacy*, 15, Issue 3, 145-14.
- Pigman, G. A., & Rofe, J. S. (2014). Sport and. An Introduction. *Sport in Society*, 17(9), 1095-1097.
- Rezaei, N. (2014). Analysis of Public Diplomacy in Iranian Tourism Industry. *Geopolitics Quarterly*, 10(34), 160-188. (Persian)
- Shariati Feizabadi, M. (2019). A Comparative study of sport diplomacy in the development of foreign relations of Iran and selected countries. *Journal of Political Science*, 1(29), 125-148 (Persian).
- Shariati, M., & Godarzi, M. (2017). Structural Equation Modeling (SEM) of the components of sport diplomacy in the development of international relations of islamic republic of Iran. 5 (16), 89-104. (Persian).URL: <http://ntsmj.issma.ir/article-1-888-fa.html>.
- Shariati Feizabadi, M., & Monazzami, A. (2021). The empirical model of sport in development of public diplomacy. *Communication Management in Sport Media*, 8(3), 13-26. (Persian). doi: 10.30473/jsm.2020.52137.
- Sabbaghian, A. (2016). Sport Diplomacy. *Journal of Culture-Communication Studies*, 16(31), 132-151.

- Timothy, D. J., & Olsen, D. H. (2021). Religion, spirituality, and tourism: Emerging and future directions. In *The Routledge Handbook of Religious and Spiritual Tourism* (pp. 461-475). Routledge.
- Uvinha, R. R., Chan, C. S., Man, C. K., & Marafa, L. M. (2018). Sport tourism: a comparative analysis of residents from Brazil and Hong Kong. *Revista Brasileira de Pesquisa em Turismo*, 12(1), 180-206.
- Wasike, S. (2022). Politics of grassroots sports diplomacy in national cohesion. *International Journal of Current Science Research and Review*, 5, Issue 06, June2022. DOI: 10.47191/ijcsrr/V5-i6-53, Impact Factor: 5.995
- Wong, D., & Meng-Lewis, Y. (2022). Esports diplomacy—China's soft power building in the digital era. *Managing Sport and Leisure*, 1-23.

Identification the Political Functions of Public Diplomacy and Soft Power in Sports and Tourism in Iran

Mahbobe Abedi^{*1}, Morteza Dosti²

1. Post-Doctoral in Sport Management, University of Mazandaran, Babolsar, Iran
2. Associate Professor, Department of Physical Education, University of Mazandaran, Babolsar, Iran

Received: May 30, 2022

Accepted: August 05, 2022

Abstract

Today, sports are an essential part of the diplomatic tools of countries. As a desirable tool, the sport can shape the preferences of others through soft power. Therefore, the researcher decided to identify the political functions of public diplomacy and soft power in sports and tourism in Iran. This research was conducted in the framework of a qualitative approach, and data were collected through semi-structured interviews. The statistical population of the study was experts in the field of politics, sports and tourism, including five sports faculty members, five tourism faculty members, seven political science faculty members, and five people with executive work experience in the tourism and cultural heritage organization, and athletes with a history of participating in international competitions. The data collection method was a previous research study and an in-depth and open interview. In order to measure the reliability of the research, an intra-subject agreement was used. The average level of intra-subject agreement was reported as 89%. Based on the findings of the semi-structured interview, the most important political functions of public diplomacy and soft power in Iran's sports and tourism were six components: political character, foreign policy, domestic policy, political awareness, combating isolation, information and communication. According to the results of the research, it is suggested to use the advantage of sports, which is a common language between nations, to increase international communication and political awareness of sports ambassadors because of the benefits of the negotiations of athletes and coaches in sports events compared to official politicians; Diplomacy and communication are spontaneous and will face fewer restrictions.

Keywords: Public Diplomacy, Soft Power, Sports Events, Tourism, Strategy, Iran.

---

* E- mail: a mahbobeabedi69@gmail.com